

vso zavest, da doraščajo in se uže štejejo med mladeniče in dekleta, za kakoršne jih tudi drugi ljudje in pametni sosede smatrajo. — Nekateri nespametni starši hočejo svoje tudi s tem ustrašovati, da jih za nezastužene reči večkrat grajajo, in vsaki njihovi — tudi najpoštenjši volji in dobrim nazorom trdovratno in zoper svoje lastno prepričanje — odrekajo, njihove sicer prav dobre in pametne misli in nazore o eni ali drugi reči v nič devljejo, ter jih pri vsaki priliki še celó pri sosedih in drugih nepoznatih ljudeh grajajo, kar vse skupaj znači neki rabeljsko — ne prostost v krščanskem pomenu — nego temveč sužnost od strani taistih, kateri morajo otrokom za milim Bogom vse in prvi biti.

Ali je taka vzgoja prava, pametna in po božji volji? Je li taka prisiljena sužnost (otrok) resnična in vredna pokorščina? — Nikakor ne! Vse prenapeto samo ob sebi počí in se popolno zniči — nerablivo postane. — Vsak oče mora še le vesel biti, ako vidi, da njegovi otroci polagoma krepko doraščajo in postajajo čvrsti ljudje, katerim se s telesnimi močmi vred tudi dobro razvija in krepča razum in samostalna zavest, da se radi učé, ter si sami prizadevajo, da bi se za svoj prihodnji poklic in javni položaj prav in dostojno vzgojili. Mladina je za vse bolj občutljiva, nego odrasčeni in samostalni ter skušeni ljudje, kar nam cela priroda s svojimi zakoni kaže in neovrgljivo potrjuje; čut ta se jej pa nikakor ne sme zatirati ali pa še celó žaliti s tem, da bi se jej v nič devalo to, kar v resnici stori dobrega, poštenega in blagega. (Konec prih.)

Zgodovinske stvari.

Slavnostni govor.

Govoril Iv. Lavrenčič pri svečanosti, katero je priredilo „Bralno društvo“ v Gorenjem Logatcu o priliki slovesnega svojega otvorjenja v spomin 125letnega rojstnega dne Vodnikovega.

Velečestita gospoda!

Kmalu potem, ko se je preselil duh bratov solunskih — prosvetiteljev slovanskih v višave nebeške, ukončala je sovražna roka seme, katero sta vsejala, in tudi mnogo sadú, ki je začelo ravno zoreti. Hotela je, da gospodari le ona, a rod naš, da jej služi. Zato tlačila ga je kot mora in zatrla slehrno nado v njem, ki mu je obetala blagost; na drugi strani pa srkala je iz njega najboljših moči ter posluževala se jih za svoje sebične namene. Vsled tega opešal je naš praded, zadremal je duševno in skoro je zaspal, da se ga ni usmilil Oče nebeški in poslal mu duha — moža, ki je raztrgal je-klene spono in železne verige, v katere je bil rod naš ukovan, ter ravno istega duha, ki ga je zdramil in duševno prerodil. I ta duh bil je mojster pevcev Vodnik, čegar 125letni rojstveni dan bode prihodnjo soboto. Mi obhajamo ga danes.

Pri tej priliki preseli se duh naš k njegovi zibeljki, da vidi: kako mило pozdravlja prekrasna Modrica svojega ljubljenca i kako mu podaja dragocen dar — sedmoglasno liro in premnogo družih darov, da bi tem laže dosegel svoj namen in rešil preblago, a težavno nalogo. I to je tudi izvršil, kajti darovi razvijali so se v detetu in mladeniču vedno bolj in bolj, ko postane iz mladeniča krepak mož. Tedaj stopi kot pesnik na višave Vršaca, vbere miloglasne strune, ozre se po domovini slovenski, ter zakliče veličastno:

„Slovenija vstan’!“

I ta klic bil je tako mogočen, da se takoj predrami zvesta hčerka stare matere Slave, obriše solzne oči, stopi kviško, pogleda pevcu mило v obraz in ga vpraša:

„Kdo kliče na dan?“

Ta glas čul se je in odmeval po pokrajinah mile naše domovine. Zbudil je sinove njene, zbudil je hčerke tako, da so si podali takoj k zvezi roke, ter delali odsle neumorno za blagost naroda svojega s tolikim vspehom, da je uže Preširn prerokoval, da bodo Slovencem vremena se zjasnila in vedno milejše zvezde sijale. I slavni pesnik ni se motil — mi deca tega naroda gledamo uže skoro solnce rumeno in zvezde mile na obzoru domovine svoje, ter uživamo sad onega semena, katerega so vsejali in vsadili predniki naši. Zato hvala jim presrečna, osobito onemu, ki je prebudil očete naše; hvala namreč Vodniku, čegar spominu naj zaori iz domoljubnih naših src danes i doni vedno slava nezmerna. S tem pokažemo, da spoštujemo svojega duševnega prebuditelja; a da smo tudi njega vredni sinovi in hčere, treba je, da delujemo i mi po nazorih njegovih za splošno omiko naroda, za splošno njegovo blagost duševno in telesno.

In za-njo hočemo delovati, a da delujemo laže, združili smo se, osnovali društvo, katero otvorimo danes slovesno. To društvo je nadepolno; ono ima za blagost našo namene najboljše — namene, katere goji domoljubno srce naše. Treba je tedaj le, da namene svoje preblage dosega in doseže. I te bode doseglo, slavna gospoda! ako ostanemo mu zvesti, in ako zaljšajo srce naše tudi v prihodnje kreposti, katere morajo zaljšati duše slehrnega za vse dobro, plemenito in koristno vnetega domoljuba.

Prvič namreč, da ne damo v društvu nikedar prostora neslogi, prepiru, temveč, da vedno kraljuje v njem in med nami edinost, bratska ljubezen, ki je podlaga sreče, podlaga napredka; zato, če bode eden ali drug o tej ali oni stvari drugače mislil ali sodil — ne strašimo se takoj; namen naš naj bode tedaj: „Vse za stvar plemenito“, za katero imamo vsi srce vneto.

I potem, slavna gospoda! ne strašimo se truda, ne strašimo se znoja, temveč delujmo srčno, pogumno, stanovitno, z vstrajnostjo železno, ne le, kar moramo, marveč kar z amoremo; besede korifeja najnovejšega pesništva, vrlega Gregorčiča:

„Dolžan ni samó, kar velela mu stan,
Kar móre, to mož je storiti dolžan!“

te besede naj nam bodo svete, ne skrunimo jih nikedar. In če nam pešajo moči, tedaj ozrimo se nazaj, in srčnost mora rasti v nas, vidè, da stvar naša plemenita poganja uže cvet. In tudi, če bode treba požrtvovalnosti materijalne, ne strašimo se tudi te — to povrnilo nam bode društvo s tem, da bode delilo nam i bližnjim našim sobratom še v obilnejši meri hrane duševne.

Te kreposti tedaj naj zaljšajo nas in društvo naše mora napredovati; da nas pa v istini zaljšajo, pomozi mili Bog ter rosi danes in vedno blagoslov svoj na nas in društvo naše, da živi, raste in cvete pod varstvom Tvojim in pod varstvom presvitlega vladarja Fran Josipa, katerega naj nam hrani mило nebo mnoga, mnoga še leta!

Kratkocasnica.

Znano je, da v severni Ameriki naseljencem zemljišča prodaja v prvi vrsti država, nadalje železnične družbe, pa tudi nalašč v ta namen osnovana društva in posamesni špekulanti, kateri se ve da z vsakovrstnim, mnogokrat zeló pretiranim hvaljenjem rodovitnosti priporočajo zemljišča, da bi jih naseljencem prej spečali. — Časnik „Ansiedler von Wisconsin“ se šaljivo norčuje z omenjenimi barantači tako-le: „Gospod E. T.

Parkill, ki ima sredi Wisconsin-a kmetijo, pridelal je na 20 do 25 čevljev veliki gredi 68 buč, katere so večidel na okroglo merile nad 4 čevlje, poleg tega je pričakoval še na ravno tistem prostoru 3 $\frac{1}{2}$ bušljev krompirja. — Tako se bere v tukajšnjih časnikih. To pa ni prav nič memo rodovitnosti zemlje na prairijah (planjavah) bolj oddaljenih zapadnih držav. Tam se brez posebnih priprav buče samo uže zato ne morejo pridelavati, ker buče tako grozovito hitro rasto, da sad meni nič tebi nič za saboj vlačijo in se sad pri tem, kakor ni drugače mogoče, obtolče in včasih celó razbije. Kdor se poletni čas memo takega zemljišča vozi, je v nevarnosti, da se konji splašijo vsled vriša, katerega buče delajo noč in dan. Zato se je tam uže pripetila marsikatera nesreča, in sajenje te nevarne rastline se bo moralo prej ko ne tam tako prepovedati, kakor pivo piti. V Nabraski izdelujejo iz spraznjenih bučnih polovic prav nježne svinjake. Čez zimo prešiči buče do tankega izgledajo. Tanki obod pa se prihodnje poletje porabi za kurjavo v kuhinji in bolj greje, kot najboljši premog. Kansans kaže ravno tako prikazen. Toda tam dosežejo bučne peške čudovito velikost lopat, kakoršne se rabijo za premetavanje žita. Pametnemu Jankee-u prišla je modra misel, s peškami streho kriti namestu z deskami, vzel si je na to patent in je zdaj, ker se je njegova iznajdba v tamošnji lesa revni deželi hitro razširila, bogatin z več milijoni. Peške se s sekiro razcepijo in z ožjim koncem na vzgor obrnjenena ostrešje pribijajo, tako, da je izbokani del ven obrnjen. Iz notranje zeló oljnate peške izdeluje se najboljšo olje za salato, ter se večidel na Francosko pošilja, od kodar ga kot drevesno (oljkino) olje zopet dobivamo in drago plačujemo. Ostanki srednjih pešek so se ve da najboljša piča za prešiče, kateri vsled tega nikdar ne obolé za trakuljo, katera je, kakor znano, huda bolezen. Žalibog, so take strehe zaradi olja, ki se v luščinah otaja, zeló nevarne zaradi ognja, toda trpežne so za petdeset let bolj, kakor lesene strehe. Take bučnate deske se pobarvajo rudeče, rumeno, zeleno ali črno, in, ako se tako okusno sestavijo, jih je veselje gledati; sestaviti pa se dajo z njih tudi cela imena na strehi, kar je še prav posebno lepo.

Naši dopisi.

Iz Gorice 28. jan. (Izv. dop.) Burje, kakor od drugod o njej poročajo, te dni v Gorici nismo imeli, pač pa mraz, kakoršnega letos še ni bilo. Včeraj zjutraj pa je bil sneg tudi našo okolico pobelil; ali veselje je delal otrokom le dopoldne, ker proti večeru je bilo uže zopet vse kopno. — Ker je Pust kratek, hočejo tudi pri nas veselice druga drugo prehiteti. Ker ločijo zlasti v Gorici v posebni meri stanovi in različne narodnosti vse javno gibanje, imamo na en večer h kratu po 3, 4 veselice, ne da bi delala druga drugi znatno konkurenco, saj ima vsaka stranka svoje pristaše, ki se za drugotne zabave ne zmenijo. Vsak ostane pri svojih, tudi ko bi mu ti premalo ponujali. Velikega vsled tega v razmerno majhnem mestu ni moč prirediti in osnovati, in društveni odbori morajo vso oskrb obračati na to, da svoje ude v polnem številu združujejo. V tem pogledu jo je letos goriška čitalnica bolje, nego druga leta pogodila, ko je ukrenila, pustne zabave izvrševati ne samo z obligatnim plesom, ampak tudi s petjem, šaljivimi govori in samostojno godbo, na priliko na klavir. Ta naredba je imela dober uspeh uže par večerov, in ga bo imela po tej osnovi tudi v bodoče, kedar udje in gostje stvar bolje ogledajo in se jej privadijo. — Laški hujskači so našim, zadnjič omenjenim dopisnikom in javnim poro-

čilom o sklepih društva „Sloga“ na tihem gotovo hvalježni; kajti nakrat so dosegli po naši neokretni podpori vse, česar se še pred mesecem ne bili nadejali. Mestno starešinstvo je hotelo vsled slabega denarnega stanja mestni godbi nekaj stotnic odščipniti in nekaj otročjih vrtov popustiti. Godba se je bila na to razpustila, vsled tega pa velik krik v „Izraelu“ — v pravem pomenu besede! Sedanji mestni župan dr. Maurovich je potem obečal 300 gold. svoje plače, dokler bo županil, podariti za mestno godbo, in ta se je zopet združila, da bo mogla brez zadržka kmalu svojo stoletnico obhajati. Agitacija za godbo ima v očeh nekaterih poseben pomen, razumljiv onemu, ki vé, da godba c. k. polkov ne doni prijetno na ušesa, ravno tako malo, kakor vojaška suknja istih polkov bôde v oči neko število tistih, ki gledajo toliko radi čez mejo proti jugu. Zato pa zdaj veselje onih krogov, da je mestna godba zopet oživela. Isti mestni župan je odstopil 200 gold. svoje plače za napravo otročjega vrta. Mož je posnemanja vreden; upajmo, da se skaže enako blagodušen tudi kak Slovenec, zlasti tak, ki vživa obile dohodke iz slovenskih davkov za svoje delovanje in službovanje. Mestni starešine vsaj so župana dobro razumeli, in tako se zgodi, da bo Gorica imela, namesto manj, kmalu še več otročjih, italijansko osnovanih vrtov nego doslej. Kakor sem rekel, je „Sloga“ dala povod za tako pomnožitev. To-liko večjo dolžnost ima zdaj njen odbor, da ne zaostane v dejanji za svojimi sklepi. Sicer je ta odbor razglasil primeren poziv do rodoljubov, da bi ga izdatno gmotno podpirali za napravo najprej enega otročjega vrta v Gorici. Upati je, da svoj namen tudi doseže; kajti za to namero pri nas ne bo nikdar razporov vsled različnih misli, ker ni ga rodoljuba, ki bi te potrebe in **nujnega izvrševanja** ne pripoznal. Taki vrti so potrebni tudi za druge kraje, na pr. za Podgoro, Bolec, Brda itd., in polit. društvo „Sloga“ bo moralo ozirati se tudi na te kraje, vsled tega pa svoje delovanje razširiti v zmislu, na priliko štajerskega slovenskega polit. društva. V tem pomenu naj vsa inteligenca po vseh krajih društvo „Sloga“ obilo in nemudoma podpira! — Kakor je znano, prezimuje, kakor uže več let, tudi letos grof Chambord v Gorici. Ob prvih črešnjah se navadno odpelje vsako leto zopet v Frohsdorf. Med zimo pa se ne gane iz Gorice; vsak dan ga vidiš, ko se vozi sprehajat; samo kak dan gre rad na lov v obližje, zlasti na Kras blizu Tržiča (Monfalkon). Tega reda se drži tudi letos, vendar pa ga tuji in še celó pokrajinski časniki, kakor se jim zdi, po bliskovo z debelo tiskanimi telegrami predstavljajo zdaj v sredo, zdaj na sever, zdaj na jug Francije ali celó Italije. Zlasti po smrti Gambettini visokemu gostu goriškega mesta ne dajo miru in izmišljujejo o njem vsakovrstnih načrtov in poti, o katerih on sam nič ne vé. V tem oziru je zlasti hudobija tržaških dopisnikov ali dopisunov uže prevelika, posebno onih, ki iz Gorice v tetko „Triesterco“ laži donašajo in tako neprijetnosti ravno tistemu velikemu gostu napravljajo, ki vsako leto goriškemu mestu znatne svote za uboge daruje, ne gledé na to, da daje velikih zaslužkov mestu po nakupilih in svojem odličnem spremstvu. Taki dopisniki s tem samo mestu škodujejo, in danes sem bral merodajno zavrnitev v „Triester Tagblattu“, kjer je odločno povedano, da grof Chambord smatra vse one novice o njem za izmišljatve časnikarske, in da se on nikakor ne ukvarja z manifesti, kakoršnega je poslednji čas izdal princ Napoleon. Kobi akcija lažnikom le kaj koristila tudi na druge strani!

Prem 24. jan. (Raznovrstno, staro in novo. -- Konec.) Začetek novega leta prinesel nam je pa pravo in pošteno zimsko vreme. Ponujal nam je večkrat snega, toda tukajšnji kraj se za tako robo dosti ne meni; za-nj